

MAKALE YAYINLAMA SÜRECİNDE DERGİ SEÇİMİ

Oğuz Reşat SİPAHİ

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İZMİR
oguz.resat.sipahi@ege.edu.tr

ÖZET

Makale yayınlanma sürecinde en kritik kararlardan biri makalenin hangi dergiye gönderileceğidir. Yanlış karar durumunda bazı makaleler hiç yayınlanamazken, bazıları uygun olmayan dergilerde ulaşılamaz metinler halinde yerlerini alırlar ya da fazla gecikerek önemlerini kaybederler. Bu yazıda bilimsel makale gönderme sürecinde dergi seçimi konusu çeşitli yönleriyle incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: etki faktörü, makale, seçim, yayınlama

SUMMARY

Selection of the Journal in the Article Publication Process

One of the most critical decisions during the article publication process is the selection of the journal. In case of an incorrect decision, some articles can never be published whereas some others are published in inappropriate, inaccessible journals or have a delayed publication which results in the loss of importance. In this paper, selection of the journal in the article publication process is reviewed.

Keywords: article, impact factor, publication, selection

Büyük emekler sonucunda yapılmış bilimsel çalışmaların yayınlanması oldukça önemlidir, çünkü yayınlanmamış bilgi bilimsel bilgi olarak kabul edilmemektedir. Yayınlanma aşamasında en kritik kararlardan biri ise makalenin nereye ve nasıl gönderileceğidir. Yanlış karar durumunda bazı makaleler hiç yayınlanamazken, bazıları uygun olmayan dergilerde ulaşılamaz metinler halinde yerlerini alırlar ya da fazla gecikerek önem kaybederler⁽⁴⁾. Bu yazıda bilimsel makale gönderme sürecinde dergi seçimi konusu çeşitli yönleriyle incelenerek derlenmiştir.

Yanlış dergiye göndermenin olası sonuçları nelerdir?

Dergi seçiminin öneminden bahsederken, öncelikle uygun olmayan dergi seçiminin olası üç kötü sonucundan bahsetmek faydalı olacaktır. Bunlardan ilki çalışmanızın dergiye uygun olmaması nedeniyle çok hızlı, hızlı ya da birkaç haftalık süreç sonrasındaki reddir. İkinci olası dergi ve makale arasındaki ilgi ilişkisi sınır-

daysa metninizin kıt ya da haksız değerlendirme ile karşılaşmasıdır. Üçüncü kötü sonuç ise yazınız kabul edilse de, meslektaşlarınızın çok sık okumayacağı bir dergide yayınlanacağı için basım sonrası yeterli ilgiyi görmemesidir⁽⁴⁾.

Elinizdeki makale neden yazıldı?

Dergi seçerken bilimsel metninizin yayınlanma amacınızı belirlemeniz gerekir. Elinizdeki bilimsel makale hangi amaçla yazılmıştır? Yaklaşan bir doçentlik sınavı/akademik yükselme eşiği öncesinde kriterleri hızlı bir şekilde sağlamak amacıyla mı, akademik özgeçmişinize kalite unsurunu çok göz önünde bulundurmadan bir öge kazandırmak amacıyla mı, yoksa evrensel düzeyde önemli bir bilginin olabildiğince geniş bir bilimsel çevre ile paylaşılması amacıyla mı kaleme alınmıştır?

Ülkemizdeki akademik yükselme kriterlerinde Science Citation Index (SCI) ya da Science Citation Index-Expanded (SCI-E)'de indekslenen dergilerdeki yayınlar önem taşımaktadır. Genelde SCI-E'de indekslenen dergilerde maka-

le yayınlamak en çok istenen ve tercih edilendir. Bazı üniversitelerdeki akademik puanlama sistemlerinde ve doçentlik dosyalarının değerlendirme sürecinde TÜBİTAK Türk Tıp Dizini'ndeki ya da diğer ulusal dergilerdeki Türkçe yayımlar da önem taşımaktadır. Son yıllarda SCI-E'de indekslenen Türkçe dergilerin sayısının artması iki amacın aynı anda başarılması olasılığını arttırmaktadır^(3,4,6).

Eğer bir yetiştirme zorunluluğu ya da hızlı bir yayınlama sürecine ihtiyacınız varsa makale daha sonra bahsedileceği gibi hızlı yayınlayan dergilere gönderilebilir. "Elimizdeki veri kıymetli, süreçten bağımsız olarak bekleyebiliriz..." seçeneği mevcutsa impakt faktörü yüksek dergiler tercih edilmelidir.

Uluslararası dergilerde yayınlanan makalelerden beklenen genel özellikler

Uluslararası dergilerin editörleri, danışma kurulu üyeleri ve hakemleri, şu noktalara dikkat ederler⁽³⁾:

- a) Çalışmanın yapılma gerekçesi nedir? Çalışmanın yapıldığı alanda hangi boşluk doldurulmaya çalışılmıştır? Çalışmanın yapıldığı alanda, daha önce yapılan çalışmaların içinde bu çalışmanın yeri nedir?
- b) Çalışma evrensel bilime bir katkı sağlamış mıdır?
- c) Çalışmada kullanılan metodolojinin uluslararası geçerliliği var mıdır?
- d) Çalışmada hangi sonuçlar bulunmuştur? Bu sonuçlar ne anlam taşımaktadır ve ne gibi bir önemi olabilir?
- e) Bulunan sonuçların daha önce yapılmış benzer çalışmalardan elde edilen sonuçlarla benzerlik veya farklılıkları var mıdır? Varsa nelerdir ve bunların muhtemel nedenleri ne/neler olabilir?
- f) Kaynaklarda verilen literatür uluslararası düzeyde midir? Dünyanın herhangi bir yerindeki bir okuyucu bu literatüre kolaylıkla ulaşabilecek midir?
- g) Çalışmanın dil kalitesi nasıldır? Çalışma profesyonel bir dille yazılmış mıdır?

Makalenizin türü

Makale yayınlama sürecinde yazınızın türü dergi seçiminde önemlidir. Günümüzde

bazı dergiler yalnızca olgu sunumu kabul ederken, bazılarıysa olgu sunumlarını hiçbir şekilde kabul etmemektedir. Bazı dergiler ağırlıklı olarak laboratuvar konulu araştırmaları kabul ederken, bazıları yalnızca klinik araştırmaları kabul etmektedir. Bazı dergiler ise yalnızca derleme yayınlamaktadır.

Yalnızca derleme yayınlayan bir dergiye araştırma makalesi ya da olgu sunumu göndermek pek de rasyonel bir davranış olmayacaktır. Her halükarda, dergiye yazı göndermeden önce dergilerin "İlgi alanı" sayfasının ve son birkaç sayısının incelenmesinde fayda vardır^(3,4).

Başka bir metodoloji de Pubmed ya da Web of Science'da benzer makalelerin hangi dergilerde yayımlandığının incelenmesidir. Tarama yapılırken adresi Türkiye olan makaleler aranırsa, ülkemiz adresli benzer makalelerin nerelerde yayımlandığının anlaşılması mümkün olabilir.

Açık erişim gerekliliği/yayınlama sürecinde ücret istenirse karşılanma olasılığı var mı?

Bazı uluslararası projelerde projenin yayına dönüşümünde mutlaka internetten parasız/açık erişimli bir dergide yayınlama zorunluluğu getirilmektedir. Buna sebep açık erişimli makalelere ulaşımın kolaylığından okunma ve atıf alma olasılığının artmasıdır. Aynı dergide yayınlanan açık erişimli makalelerin açık erişimli olmayanlara göre atıf alma olasılıkları daha yüksektir. Buna karşı bazı dergiler açık erişim için ek ücret talep ederken, bazılarıysa etmemektedir. Bu sebeplerden dolayı dergi seçiminde ücret talep edilirse bunun karşılanması için para mevcut olup olmadığı önemlidir^(2,3,4).

Yayınlama sürecinin uzunluğu nedir?

Dergi seçiminde bir diğer önemli kriter de makalenin değerlendirilme süreci ve yayınlama sıklığıdır. Yayınlama süreci çoğu dergide 4-6 aya kadar uzayabilirse de ikinci aydan sonra bir makalenin durumunun sorgulanması uygundur⁽⁴⁾.

Yine makalenin kabulünden yayınlamasına kadar geçen süre ortalama yedi ayı bulabilmektedir. Bu süre derginin sıklığına göre değişebilmektedir. Haftada ya da ayda bir yayınlanan bir dergideki gecikme bir-iki ayla sınırlı olacaktır.

ken, üç ayda ya da dört ayda bir yayınlanan bir dergide kabulden sonra yayına kadar geçecek yayın süresi daha uzun sürebilir. Bu açıdan o dergide makalesi kabul edilip yayınlanmış meslektaşlardan fikir almak ya da dergi yazının dergiye gönderilme, revizyon vs tarihlerini yayınlıyorsa değerlendirmek mantıklı olabilir. Bir topluluk tarafında desteklenmeyen dergilerin dağıtımı geç olmaktadır; buna karşı internet üzerinden yayın yapan dergilerde ise süre kısalmaktadır⁽⁴⁾.

Derginin saygınlığı, impakt katsayısı ve immediacy indeksi

İlk kez 1955 yılında Garfield tarafından öne sürülen, 1960'lı yıllarda Sher ve Garfield tarafından bugünkü şekliyle tanımlanan impakt katsayısı kavramı, "Institute for Scientific Information (ISI)"ın "Science Citation Index Expanded (SCI-E)" için dergi değerlendirmesinde, kütüphanelerin ve bilim insanlarının dergi seçiminde en önemli kriterlerden biri haline gelmiştir. Bilim insanları yaptıkları bilimsel çalışmalarını impakt katsayısı daha yüksek bilimsel dergilerde yayınlamaya çalışmakta, kütüphaneler impakt katsayısı yüksek dergileri satın almaktadır^(1,5).

2000'li yılların başlarında yapılan çalışmalarda SCI-E'de indekslenen yaklaşık 6000 derginin atıf analizleri incelendiğinde, belli başlı 150 bilimsel derginin tüm atıfların yarısını, tüm yayınlananların % 25'ini oluşturduğunu, 2000 seçkin derginin ise tüm atıfların % 95'ini aldığı, basılan makalelerin ise % 85'ini içermekte olduğu görülmektedir. Dergilerin aldığı atıflar değerlendirilirken başlıca kriterler aldıkları atıfların toplamı, impakt katsayısı ve immediacy indeksleridir^(1,5,6).

İmpakt katsayısı ve immediacy indeksi 2003 için aşağıda verilen örnekteki gibi hesaplanmaktadır^(2,5,7):

2003 yılı impakt katsayısı=2003 yılında atıfta bulunan 2001-2002 yılı yayınları/2001-2002 yılında yayınlanan makalelerin, olgu takdimlerinin ve derlemelerin sayısı

2003 yılı immediacy indeksi=2003 yılında atıfta bulunan 2003 yılı yayınları/2003 yılında yayınlanan makalelerin, olgu takdimlerinin ve derlemelerin sayısı

Paydada görülen makalelere editöryal yazılar, kongre abstraktları, editöre mektuplar ve dergi ekleri (supplement) dahil edilmemektedir. Buna karşı bu yazılardan elde edilen atıflar paya eklenmektedir.

Dergilerin atıfları değerlendirilirken derginin yayınlandığı alan göz önünde bulundurulmalıdır. Bir makalede atıfta bulunulan ortalama makale sayısı, atıf yoğunluğu olarak kabul edilir. Atıf yoğunluğu matematik alanında tıp alanına göre daha düşüktür^(2,5).

Klasik impakt katsayısı hesaplanırken kullanılan iki yıllık süre, yavaş değişim gösteren alanların değerlendirilmesinde hataya neden olabilir. Ayrıca, impakt katsayısı hesaplanırken paydada makale, olgu takdimi ve derlemelerin toplamı kullanılmaktadır. Oysa payda aldığı tüm atıflar (editöre mektuplar, editör yazıları, haberler, "dergi ekleri-supplement"ler, "supplement"lerdeki kongre abstraktları dahil) hesaplanmaktadır. Ek olarak dergilerde yayınlanan yazılar SCI-E'de indekslenirken hangi kategoride kodlanacağına ISI editörleri karar vermektedir. Nature gibi bazı dergilerde editöre mektup olarak yayınlanan pek çok makale, aslında birer bilimsel makaledir. Bu gibi değişkenler impakt katsayısının bir ölçüt olarak güvenilirliğini kısıtlasa da şu anda var olan en iyi değerlendirme ölçütünün bu olduğu ileri sürülmektedir^(1,5,6).

İmpakt katsayısı da her istatistiksel ya da matematiksel kavram gibi istismar edilebilmektedir. Dergiler özellikle kendi kendilerine yapılan atıfları artırarak (geçmişte o dergide yayınlanmış makalelerin özetlerini yayınlayarak, makalenin kaynaklar listesine o dergiden makaleler eklenmesini isteyerek ya da alternatif şekillerde o dergide yayınlanmış makalelere atıf yapılmasını sağlayarak) impakt katsayılarını arttırabilmektedir. Bütün bunlara karşı impakt katsayısı dergilerin değerlendirilmesi açısından halen en popüler ve en çok kullanılan yöntem olma özelliğini korumaktadır⁽⁵⁾.

Uluslararası alanda impakt faktörü 50'nin üzerinde dergiler olsa da ülkemizde henüz 1'in üzerinde impakt faktörlü dergi yoktur. Daha önce yaptığımız çalışmalarda ülkemizde infeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji alanında yayınlanan sekiz derginin ve Turkish Journal

of Medical Sciences'ın 2000-2003 yılları arasındaki impakt katsayılarının 0-0.031 arasında değiştiğini bildirmiştik. Buna karşı sonraki süreçte Mikrobiyoloji Bülteni hızlı bir gelişme gösterdi ve önce Pubmed'de ve ardından SCI-E'ye girerek impakt faktörünü 0.286'ya kadar çıkardı. Aynı dönemde Ankem Dergisi de ulusal impakt faktörü en yüksek dergiler arasına girdi^(2,6,8).

Makalem reddedildi, şimdi ne yapayım?

Eğer hakem değerlendirmesi yapıldıysa, hakem değerlendirmelerinin yerine getirilmesi ve ardından fazla bir zaman geçirilmeden başka bir dergiye gönderilmesi uygun olacaktır. Başka derginin seçiminde bazı istinai durumlar dışından impakt faktörü daha düşük bir dergi seçilmesi başarı şansını arttıracaktır⁽⁴⁾.

Sonuç

Makalenizi göndereceğiniz dergiyi seçerken öncelikle bu makaleyi yayınlama amacınızı belirlemelisiniz. Ardından ilgili tıp dizinlerinden benzeri makaleler nerelerde yayınlandığını inceleyip yayınlama amacınıza ve elinizdeki imkanlara göre dergi seçiminizi yapabilirsiniz. Aynı dergide yayını basılmış meslektaşlardan fikir almak ve impakt faktör konusunun göz önünde bulundurulması da sürecin daha hızlı ilerlemesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKLAR

1. Amin M, Mabe M. Impact factors: Use and abuse, *Perspect Publish* 2000;1:1-6.
2. Arda B, Sipahi OR, Yamazhan T, Sipahi H, Ulusoy S. İnfeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji alanında yayınlanan ulusal tıbbi dergilerin atıf analizleri, *Flora* 2006;11(1):9-23.
3. Asan A. Makale yazımı ve dergi seçiminde dikkat edilmesi gereken konular, http://www.turkbiyofizik.com/impfac_makale.html (Erişim 1 Nisan 2011)
4. Day AR. Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır? TÜBİTAK Yayınları, 4. Basım, Ankara (2000).
5. Garfield E. Use of journal citation reports and journal performance indicators in measuring short and long term journal impact, *Croat Med J* 2000;41(4):368-74.
6. Ulusal dergilere atıf bilimsel gelenek olmalı. Medimagazin Sağlık Profesyonelleri Gazetesi <http://www.medimagazin.com.tr/medimagazin/tr-ulusal-dergilere-atif-bilimsel-gelenek-olmalı-676-507-9588.html> (Erişim 1 Nisan 2011)
7. Seçen H. Bilimsel araştırmada son 5 yıllık durumumuz ve geçmişle mukayese, *Cumhuriyet Bilim Teknik* 2004;892:12-4.
8. Sipahi OR, Arda B, Yamazhan T, Sipahi H, Büke Ç, Ulusoy S. Turkish Journal of Medical Sciences'ın 2000-2004 yılları arasındaki impakt faktörü, immediacy faktörü ve atıf analizi, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık, Kongre Kitabı s.355-7, Ankara (2005).

Eş Zamanlı Oturum: Panel 15 sunularından

KRONİK HEPATİT TEDAVİSİ 2011

Yöneten: **Fehmi TABAK**

- Kronik hepatit B tedavisinde güncel durum
Tansu YAMAZHAN